

Sygn. akt III AUa 388/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
-----------------	------------------------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 13 kwietnia 2022 r. w S.

sprawy R. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o przyznanie emerytury pomostowej

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 6 lipca 2021 r., sygn. akt VI U 677/21

1. oddala apelację,
2. zasądza od R. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

	SSA Jolanta Hawryszko	
--	-----------------------	--

Sygnatura akt III AUa 388/21

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z 19.03.2021r., znak: (...) odmówił ubezpieczonemu R. M. prawa do emerytury pomostowej.

Ubezpieczony odwołał się od decyzji. Wniósł o zmianę i przyznanie prawa do emerytury pomostowej oraz wliczenie do okresu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia: - od 11.02.1986 do 16.04.1990 i od 13.07.1990 do 20.11.1990, jako spawacz elektryczny – ślusarz;

- od 01.03.1994 do 31.12.2008, jako operator traka;

- od 01.01.2009 do 30.06.2020, jako operator traka.

Podał, że wykonywaną przez niego pracę w charakterze traka należy zaliczyć do pracy drwali, wymienionej pod poz. 1 wykaz A, dział VI załącznika do rozporządzenia z dnia 07.02.1983 roku; wykaz A, dział VI, poz. 3 pkt 1

zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31.03.1988 roku. Wskazał także, że ze świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 31.10.1991 roku wynika, że od 11.02.1986 roku do 20.11.1990 roku pracował jako spawacz elektryczny – ślusarz, a prace przy spawaniu zostały uznane przez ustawodawcę za prace w warunkach szczególnych (wykaz A, dział XIV, poz. 12 rozporządzenia z 1983 roku). Nadto, konsekwencją niezapłacenia składek i niezgłoszenia do ZUS skarżącego, nie można obciążyć R. M.. Prawo do emerytury pomostowej nie jest uzależnione od przedłożenia przez płatnika druków (...) czy też opłacania składek na Fundusz Emerytury Pomostowych, lecz od wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Podał, że ubezpieczony przed dniem 01.01.1999 roku nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej; nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącej co najmniej 15 lat oraz po dniu 31.12.2008 roku nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. ZUS nie uwzględnił okresów zatrudnienia: od 11.02.1986 roku do 16.04.1990 roku i od 13.07.1990 roku – w Usługowo – (...) w S., na podstawie świadectwa pracy w warunkach szczególnych z dnia 31.10.1991 roku. A nadto, nie uwzględnił również okresu zatrudnienia od 01.03.1994 roku do 31.12.2008 roku w (...) Sp. z o.o. w likwidacji, bowiem dokument zawiera liczne błędy, w tym błędną podstawę prawną; od 01.01.2009 roku do 30.06.2020 roku – bowiem ubezpieczony nie został zgłoszony w ZUS jako pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 6 lipca 2021 roku oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony, ur. (...), w dniu 18.02.2021 r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę pomostową. Decyzją z 19.03.2021 r., znak: (...) organ rentowy odmówił prawa do emerytury pomostowej. Ustalił, że ubezpieczony posiada łączny staż ubezpieczeniowy w wymiarze: 41 lat, 3 miesiące i 13 dni, w tym okresy składkowe: 39 lat, 7 miesięcy i 20 dni; okresy nieskładkowe: 1 rok, 7 miesięcy i 23 dni. ZUS nie wliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze okresów: od 11.02.1986 do 16.04.1990 i od 13.07.1990 do 20.11.1990 jak spawacz elektryczny – ślusarz; od 01.03.1994 do 31.12.2008, jako operator traka; od 01.01.2009 do 30.06.2020, jako operator traka.

Ubezpieczony jest z zawodu technikiem budowlanym i był zatrudniony:

- od 01.06.1979 do 31.10.1990 (12 lat, 5 miesięcy, 0 dni – okres urlopu bezpłatnego wynoszącego łącznie 3 miesiące i 16 dni = 12 lat, 1 miesiąc i 14 dni), w Usługowo – (...) w S., jako: pomocnik hydraulika, murarz – betoniarz, ślusarz, pomocnik trakowego w pełnym wymiarze godzin pracy, przy czym przebywał na urlopie bezpłatnym: od 17.04.1990 do 12.07.1990 (2 miesiące i 26 dni) i od 12.10.1991 do 31.10.1991 (20 dni) łącznie: 3 miesiące i 16 dni; przy czym w okresie od 11.02.1986 do 20.11.1990 jako spawacz elektryczny – ślusarz (4 lata, 9 miesięcy i 10 dni) w pełnym wymiarze godzin pracy;

- od 01.11.1991 do 31.01.1993 (2 lata, 2 miesiące, 0 dni), w Przedsiębiorstwie Handlowo – Usługowo – Produkcyjnym (...) s.c. filia w S., jako pomocnik traktowego i trakowy, w pełnym wymiarze godzin pracy;

- od 01.03.1994 do 30.06.2020 (26 lat, 4 miesiące, 0 dni), w (...) Sp. z o.o., jako operator traka, w pełnym wymiarze godzin pracy.

W okresie od 11.02.1986 do 20.11.1990 ubezpieczony był spawaczem. Praca odbywała się na hali, z dużym hałasie (pracował w słuchawkach ochronnych). Podczas wykonywania pracy były duże drgania. Pracował razem z bratem M. M., który wykonywał takie same prace jak skarżący. Spawał ogrodzenia, bramy, szafy. Do jego obowiązków należało również wykonywanie prac ślusarskich, takich jak montowanie w szafach zamków i uchwytów. Montaż zamków trwał

około 10-15 minut. Na terenie hali gdzie pracował, znajdowały się łącznie cztery stanowiska spawalnicze. Spawanie było elektryczne.

W dniu 01.03.1994 ubezpieczony podpisał umowę o pracę z PPHU (...) Spółką z o.o. w W. (później jako: (...) Sp. z o.o.), na stanowisko trakowego, w pełnym wymiarze godzin pracy. Pracował na tym stanowisku do października 2019. Praca polegała na przycinaniu kłód przywiezionych z lasu. Najpierw kłody były kładzione na wózkach, następnie wprowadzano kłody na traka, które były cięte na różne materiały, na deski. Te czynności wykonywali pomocnicy trakowego. Praca odbywała się na terenie hali, panował duży hałas i zapylenie. Ubezpieczony obsługiwał trak – maszynę do cięcia kłód drewna, choć zdarzało się, że wykonywał także czynności przygotowawcze przed cięciem drewna trakiem jeśli pomocnicy nie dawali sobie rady. Wszystkie czynności przed położeniem drewna na maszynę wykonywano ręcznie. Niektóre kłody ważyły od tony do nawet półtora tony. Na jednym traku pracował ubezpieczony, a na traku obok pracował jego brat M. M.. W toku pracy jako trakowy R. M. nie wykonywał żadnych czynności związanych z obsługą ręcznej pilarki.

Sąd Okręgowy wskazał, że przesłanki warunkujące prawo do uzyskania emerytury pomostowej reguluje ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1924; zwana dalej ustawą). Po przytoczeniu treści art. 4, art. 3 ust. 1 oraz art. 49 ustawy Sąd Okręgowy zauważył, że warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po dniu 1.01.2009 roku. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do "nowego" świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Innymi słowy brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, dziś nie może być tak kwalifikowany.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że przedmiotem sporu było m.in zatrudnienie ubezpieczonego od 1.03.1994 do października 2019 w PPHU (...) Spółka z o.o. w W. (później: (...) Sp. z o.o.) na stanowisko trakowego. Sąd Okręgowy zauważył, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci zeznań ubezpieczonego i świadka M. M., a także dokumentów wynika, że od początku zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. ubezpieczony pracował jako operator traka – maszyny, która przycinała kłody na różne rozmiary. Jego praca polegała na obsłudze tej maszyny, przy której łącznie pracowało trzech pracowników: skarżący i dwóch pomocników. Skarżący wpychał wózek z kłodami pod traka, a każdą kłodę drewna pod specjalny podajnik. Praca odbywała się na terenie hali, panował duży hałas i zapylenie. Niektóre kłody ważyły od tony do nawet półtora tony. Maszyna przycinała te kłody. Po wykonywaniu tych czynności ubezpieczony dokonywał odbioru i segregacji materiałów.

W ocenie Sądu Okręgowego wykonywana wówczas praca przez skarżącego nie kwalifikowała się do zaliczenia do prac w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych mimo, że była wykonywana w warunkach szkodliwych, tj. w dużym hałasie, zapyleniu. Sąd Okręgowy zwrócił bowiem uwagę, że zgodnie z punktem 34 załącznika nr 1 do ustawy, za prace w warunkach szczególnych należy uznać prace bezpośrednio przy zrywce lub ręcznej ścinie drzew przenośną pilarką z piłą łańcuchową. Natomiast trakiem jest maszyna służąca do przycinania kłód drzewa na tarcice i elementy drewniane. Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, skarżący pracował na terenie hali produkcyjnej, a nie w lesie.

Sąd Okręgowy podkreślił przy tym, że przepisy o emeryturach pomostowych są przepisami o charakterze szczególnym, a więc ich interpretacja musi być ścisła. Skoro w pkt 34 załącznika nr 1 do ustawy, wyraźnie ograniczono prace w leśnictwie do prac bezpośrednio wykonywanych przy zrywce lub ręcznej ścinie drzew przenośną pilarką z piłą łańcuchową, to niedopuszczalne byłoby rozszerzenie katalogu tych prac także o pracę trakowego. W ocenie

Sądu Okręgowego redakcja punktu 34 załącznika nr 1 do ustawy nie pozostawia żadnych wątpliwości, że intencją ustawodawcy było, aby warunek pracy w szczególnych warunkach spełniały wyłącznie osoby zatrudnione na stanowiskach bezpośrednio związanych z wycinką drzew. Wobec tego, nie ma znaczenia, że praca obsługi traka, jak i obsługi urządzeń rozdrabniających drewno technologiczne była pracą podobną, wykonywaną w szczególnych warunkach, wymienioną w dziale VI poz. 1 (praca w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym) wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 roku. Z samego faktu wykonywania pracy w trudnych, ciężkich czy szkodliwych warunkach nie wynika jeszcze, że pracę taką można uznać za pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Na zakończenie Sąd Okręgowy wskazał, że charakter pracy ubezpieczonego w okresie od 11.02.1986 do 20.11.1990 w Usługowo – (...) w S., z uwagi na okres jej wykonywania, pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Apelację od wyroku złożył ubezpieczony, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 184 w zw. z art. 32 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze -poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż na dzień 1 stycznia 1999 roku skarżący nie spełnił wszystkich przesłanek warunkujących prawo do emerytury za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych tj. nie wykazał okresu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat, podczas gdy skarżący przedstawił dokumenty, potwierdzające ponad piętnastoletni okres świadczenia przez niego pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy;

2. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść wydanego w niniejszej sprawie orzeczenia, a mianowicie art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny zgromadzonego w toku niniejszego procesu materiału dowodowego w sposób niekompletny, powierzchowny i sprzeczny z zasadami logiki formalnej w tym całkowicie dowolną jego ocenę, w szczególności poprzez przyjęcie, iż skarżący nie spełnił wszystkich przesłanek warunkujących prawo do emerytury za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych tj. nie wykazał okresu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat, podczas gdy skarżący przedstawił dokumenty, potwierdzające ponad piętnastoletni okres świadczenia przez niego pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy, powyższe okoliczności potwierdziły także zeznania skarżącego oraz przesłuchanego w sprawie świadka;

3. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, iż:

- na dzień 1 stycznia 1999 skarżący nie spełnił wszystkich przesłanek warunkujących prawo do emerytury za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych tj. nie wykazał okresu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat, podczas gdy skarżący przedstawił dokumenty, potwierdzające ponad piętnastoletni okres świadczenia przez niego pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy;

- świadczona przez skarżącego praca - jako trakowego nie była zatrudnieniem w warunkach szczególnym lub o szczególnym charakterze, podczas gdy wykonywaną przez niego pracę na stanowisku trakowego należy zaliczyć do pracy drwali, wymienionej pod pozycją 1 w wykazie A dział VI załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym) - co potwierdza powołane w treści uzasadnienia orzecznictwo sądów powszechnych.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania skarżącego; zasądzenie od organu pozwanego na rzecz skarżącego kosztów procesu za obie instancje; ewentualnie uchylenie w całości zaskarżonego

wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, przy uwzględnieniu kosztów procesu za postępowanie apelacyjne.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest niezasadna.

Na wstępie należy zaaprobować ustalenia faktyczne zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd pierwszej instancji - dokonując ustaleń w przedmiocie charakteru pracy wykonywanej przez odwołującego się w spornych okresach zatrudnienia - bazował zarówno na dowodach z dokumentów, między innymi dokumentacji pracowniczej ubezpieczonego zalegającej w aktach osobowych, jak również na zeznaniach odwołującego się oraz zawnioskowanego przez niego świadka. Wynikający z tych dowodów opis realizowanych przez ubezpieczonego obowiązków pracowniczych nie został zanegowany w apelacji. Skarżący w istocie nie tyle podważa poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne dotyczące rodzaju i charakteru czynności podejmowanych w spornym okresie zatrudnienia, co ocenę tych okoliczności przeprowadzoną z perspektywy kwalifikacji prawnej analizowanego okresu jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, czyli przez pryzmat zastosowania norm prawa materialnego. Z tego względu, Sąd Apelacyjny podzielił przedstawioną przez Sąd pierwszej instancji podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, przyjmując ją za własną, uznając za zbędne ponowne przytaczanie ustalonych przez Sąd pierwszej instancji faktów (vide m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 marca 2006 r., I CSK 147/05, LEX nr 190753 i z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09, LEX nr 518138).

Przechodząc do oceny zasadności zarzutów apelacyjnych, dotyczących podstawy prawnej zaskarżonego wyroku warto odnotować, że w wyniku reformy systemu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z regulacjami tejże ustawy ulega stopniowej likwidacji możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę. W powszechnym systemie emerytalnym przyjęto założenie, że uprawnienia emerytalne wszystkich ubezpieczonych, którzy płacili taką samą składkę, powinny być takie same. Intencją ustawodawcy przyświecającą uchwaleniu ustawy o emeryturach pomostowych było doprowadzenie do stopniowej likwidacji możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę poprzez podmiotowe i przedmiotowe ograniczenia dopuszczalności uznawania poszczególnych prac za prace w warunkach szczególnych czy też w szczególnym charakterze.

Zgodnie z treścią przepisu art. 4 ustawy dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tj. z dnia 10 marca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 664)), prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art.5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Równocześnie zgodnie z art. 49 powołanej ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

W art. 3 ustawy wskazano, że prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Prace o szczególnym charakterze są to natomiast prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy (art. 3 ust. 3).

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie sprowadzał się wyłącznie do możliwości uwzględnienia w stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych, na potrzeby ustalenia uprawnień do emerytury pomostowej, okresu zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 1.03.1994 r. do października 2019 w PPHU (...) Spółka z o.o. w W. (później: (...) Sp. z o.o.), na stanowisko trakowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy nie pozwala na ustalenie 15 – letniego stażu pracy wykonywanej przez odwołującego się w warunkach szczególnych określonych w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Wykonywanej przez ubezpieczonego pracy w charakterze trakowego nie można, bowiem przyporządkować jakiegokolwiek grupie prac wymienionych w załączniku 1 lub 2 ustawy pomostowej. W pkt 34 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych wyraźnie ograniczono prace w leśnictwie do prac bezpośrednio wykonywanych przy zrywce lub ręcznej ścinie drzew przenośną pilarką z piłą łańcuchową. Takich prac w spornym okresie ubezpieczony nie wykonywał.

Sąd Apelacyjny zwrócił przy tym uwagę, że w niniejszym postępowaniu co do zasady nie było kwestionowane to, że wykonywanie pracy w charakterze trakowego mogłoby zostać uznane za pracę w warunkach szczególnych, o której mowa w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zasady nabywania wcześniejszych emerytur zostały uregulowane właśnie w art. 32, 33 oraz w art. 184 w zw. z art. 31 i art. 46 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wykaz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, o których mowa w ustawie o emeryturach i rentach z FUS zamieszczony został w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). W załączniku do powyższego rozporządzenia, w Wykazie A w dziale VI, zatytułowanym „W leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym”, pod pozycją 3 wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są prace związane z „obsługą urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna (produkcja zrębków). Okoliczność ta sama w sobie była jednak niewystarczająca dla przyjęcia, że ubezpieczony spełnia warunki do przyznania prawa do emerytury pomostowej.

Zauważyć należy, że możliwość zaliczania w stażu pracy w warunkach szczególnych, na potrzeby ustalenia prawa do emerytury pomostowej, okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przewiduje wyłącznie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych (i dotyczy to okresów przed dniem 1 stycznia 1999 r. – art. 4 pkt 5). Jego stosowanie jest jednak ograniczone wyłącznie do tych ubezpieczonych, którzy spełnili jednocześnie warunek wykonywania po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Jest on natomiast wyłączony w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały.

W przypadku ubezpieczonych, którzy nie wykazali, że po 31 grudnia 2008 r. wykonywali pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, do ich sytuacji znajduje zastosowanie art. 49 tejże ustawy. Przepis ten stanowi, iż osoba która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w warunkach szczególnych wymienionych w nowym wykazie prac (do ustawy o emeryturach pomostowych) mogłaby nabyć prawo do emerytury pomostowej, gdyby na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. 1 stycznia 2009 r. posiadała wymagany okres pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tj. w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów, a zatem być wymieniona w załączniku nr 1 lub 2 do przedmiotowej ustawy.

Oznacza to, że przy ustalaniu uprawnień do emerytury pomostowej na tej podstawie prawnej (art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych) nie mogą być uwzględnione, co należy z całą mocą podkreślić, żadne okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, które są takimi jedynie w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ale w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych już nimi nie są. Zawarte w art. 49 pkt 3 ostatnio powołanej ustawy określenie: „okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3”, oznacza okres pracy wskazany w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12 – OSNP 2013, nr 15-16, poz. 185; z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12 – LEX nr 1555688 oraz z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13 – LEX nr 1405231). W świetle art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych nie ma więc podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie może być kwalifikowany jako okres wykonywania takiej pracy w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 października 2016 r., II UK 373/15 – LEX nr 2177086 i z dnia 11 marca 2021 r., I USKP 17/21 – LEX nr 3193877 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2020 r., II UK 154/19 – LEX nr 3170928). Przy ustalaniu okresu uprawniającego do emerytury pomostowej, o którym mowa w art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, nie uwzględnia się zatem okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli nie mogą być one jednocześnie uznane za okresy wykonywania takiej pracy w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Jest to wyraz realizacji ogólniejszej zasady, na której opiera się ostatnio powołana ustawa, zgodnie z którą prawo do tej emerytury przysługuje wyłącznie osobom, które w okresie swojej aktywności zawodowej wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zdefiniowaną w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych jest zatem legitymowanie się określonym stażem w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych po dniu 31 grudnia 2008 r. i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy szczególnej według poprzednio obowiązujących przepisów może nabyć prawo do nowego świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy okres pracy można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy).

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostawało zatem to, że okres zatrudniania na stanowisku trakowego mógł ewentualnie zostać uznany za okres pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W analizowanym przypadku ubezpieczony domaga się przyznania prawa do emerytury pomostowej, której warunki przyznawania reguluje odrębna ustawa. W ustawie o emeryturach pomostowych ograniczono zakres prac w szczególnych warunkach w porównaniu do zakresu prac w szczególnych warunkach z rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Nie wszystkie prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 32 i 184 ustawy emerytalnej uprawniają do emerytury pomostowej. W realiach niniejszej sprawy znaczenie mają

tylko prace wymienione w ustawie o emeryturach pomostowych. Wykonywania takich prac przez okres co najmniej 15 lat ubezpieczony nie udowodnił.

Przedstawione w apelacji zarzuty obraży art. 233 § 1 KPC oraz art. 184 w zw. z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z powyższych względów nie mogły być uznane za trafne.

Z tego powodu Sąd Apelacyjny, uznając zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego za słuszne i zgodne z obowiązującymi przepisami prawa, działając na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację, jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy koszt ustanowienia zastępstwa procesowego, który w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym wynosi kwotę 240 zł zgodnie z § 9 ust. 2 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

SSA Jolanta Hawryszko